

ENIS BEHIÇ KORYÜREYİN MILLİ DÜŞÜNCESİNİN TAHLILI

Shikhaliyeva Valida

Türkoloji Merkezi Türk Dili Bölümü Uzmanı

v.shikhaliyeva@gmail.com

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

ÖZET

Enis Behiç Koryürek, "Beş heceli" şairler arasında yer alan 20. yüzyıl şairlerinden biridir. Abdülhak Hâmid, Tovfiq Fikret, Cenap Şehahabeddin ve Celal Sahir'in etkisiyle aruz damarında yazdığı ilk şiirlerinin ana teması tabiat ve aşk motifleriydi. Milliyetçi yazar daha sonraki şiirlerinde müzik türlerini aruza uygulayarak aruzun şeklini değiştirmeye çalışmıştır. Şiir üretimine Birinci Dünya Savaşı ve Milli Mücadele yıllarında başlayan Beş Hececiler, geleneksel şiir yazım biçiminden uzaklaşarak yeni bir üslupla yaratıcılıkla uğraşmayı esas almıştır. Bu nedenle Birinci Dünya Savaşı sırasında Enis Behiç Koryürek'in eserlerinde milli duygu ve düşüncelerin de yer aldığı milli fikirlerin kullanıldığı savaş ve kahramanlık hakim olmuştur. Enis Behiç Koryürek halkı desteklemek için düzenli olarak vatansever şiirler yazmış ve insanlara bu yönde ilham vermiştir. Mithat Jamak Kuntay'ın vatansever şiirlerinde Türk halkının üstün millî kimlik ve millî birlik kavramlarına sahip militan bir halk olduğu düşüncesi her zaman ön planda olmuştur. Savaşa hazır olmayan Osmanlı devletinin yaşadığı bu zorluklar döneminde, Türkçülük fikirleri yükseldi ve öne çıktı. Savaş sırasında millî fikirlerin yaygınlaşması, halkı millî mücadelenin başarıya ulaşmasında bir araya getirdi. Milli mücadele çağrısı, halk arasında millî benlik ve millî kimlik fikirlerini öne çıkararak onları vatanın başarısı için tartışmaya itti. . Millî kimlik olarak adlandırılan Eniş Behiç'in tarihsel kökleri ile Türk hukukunun tarihsel kökleri, milli mücadele düşüncesiyle şairin şiirlerine de yansımıştır. Müli Maliki, Türk insanının milli manevi değerlerini kültüründe, tarihinde ve hayatında dile getiren şairin oynadığı rol demektir.

Anhtar kelime: Millet, vatan, mücadele, vatanseverlik, millet

Analysis of Enis Behiç Koryürey's national thought

Valida Shikhaliyeva

Turkology Center Turkish Language Department Specialist

v.shikhaliyeva@gmail.com

Azerbaijan State Pedagogical University

SUMMARY

Enis Behiç Koryürek is one of the 20th century poets among the "five syllable" poets. The main themes of his first poems written in aruz vein under the influence of Abdülhak Hâmid, Tovfiq Fikret, Cenap Şehabeddin and Celal Sahir were nature and love motifs. The nationalist writer tried to change the form of prosody by applying musical genres in his later poems. Beş Syllables, who started their poetry production in the years of the First World War and the National Struggle, moved away from the traditional way of writing poetry and focused on dealing with creativity with a new style. For this reason, during the First World War, Enis Behiç Koryurey's works were dominated by war and heroism, in which national ideas, including national feelings and thoughts, were used. Enis Behiç Koryurek regularly wrote patriotic poems to support the people and inspired people in this direction. In Mithat Jamak Kuntay's patriotic poems, the idea that the Turkish people are a militant people with superior national identity and national unity concepts has always been at the forefront. The spread of national ideas during the war brought the people together for the success of the national struggle. The call for national struggle brought forward the ideas of national self and national identity among the people and pushed them to argue for the success of the homeland. . The historical roots of Eniş Behiç, who is called national identity, and the historical roots of Turkish law are also reflected in the poet's poems with the idea of national struggle. Müli Maliki

means the role played by the poet who expresses the national and moral values of the Turkish people in their culture, history and life.

Keywords: *Nation, homeland, struggle, patriotism, nation*

"Ordunun duası", Türk milletinin milli bayrak altında birleştiğini ve milli mücadeleye katıldığını ifade eden, vatansever bir duyguyla yazılmış Çanakkale Savaşı'na ithaf edilen şiirler arasında yer alır. Vatan mücadelesi için milli çağrıda bulunan şair, Çanakkale savaşında askerler arasında milli ruhu uyandırmak için milli çağrının etkisini daha da artırmak amacıyla şiirinde yüksek mücadele duygularını dile getirmiştir. Bu çağrı sadece askerlere değil, Türk halkıdır. Şiirde, İslam'a bağlı Türk insanının millî ruhanî düşüncesinde, her şeyde yüce olan Allah'a niyazda bulunur, her kıtanın başında Allah'a milli mücadele için yalvarır. özgürlüğün başarısı için ve Türk ordusundan bu ilahi varlığın yardımıyla onlara yardım etmesi istenir. Şair, Hakk'ın zaferi için savaşa giren Türk askerleri için Allah'a sığınır, huzurunda ona el açar ve vatanın zaferi için kanını döken Türk ordusunun hatırası için yalvarır.

Ey ulu Tanrı, işte biz:

İmanımız lekesiz,

Yüz sürdük vatanın toprağına.

Ey ulu Tanrı, işte biz:

Öz Türkoğlu erleriz;

Toplandık “Milliyet” bayrağına.

Bağrımızdan kopup gelen,

Sana kadar yükselen

Bu duâyı kabul eyle, âmin!

Göklerinde dalga vuran,

Dünyaları dolduran

Bu duâyı kabul eyle, âmin!

*Ey ulu Tanrı, her zaman
Hak yolunda parlayan
Süngümüz yerlere eğilmesin!
Ey ulu Tanrı, her zaman
Bu kahraman ordudan
Tarihin şerefi eksilmesin!
Yurdumuzun, o sevgili
Annemizin emeli
Her devirde zafer bulsun, âmin!
Tanyerinde bu al bayrak
Karanlığı yakarak
Her devirde zafer bulsun, âmin!*

Şairin bu ricaları sebepsiz değildir. Bunun üzerine İtilaf Devletleri, İstanbul'a saldırmak ve Osmanlı kontrolündeki boğazları ele geçirmek istediler. Düşman ordusu, Osmanlı devletinin Çanakkale Boğazı ve Rusya'ya yardım etmek başarısız oldu. Böylece İtilaf devletleri, Osmanlı devletinin askeri üssünün zayıf olduğu ve kendilerini tek darbede Boğaz'ın kontrolünden çıkaracağı düşüncesiyle saldırmış ve güçlü bir direnişle karşılaştıkları için yenilmeleri beklenmiyordu. Mithat Jamak Kuntay'ın vatansever şiirlerinde Türk milletinin üstün millî kimlik ve millî birlik kavramlarına sahip militan bir millet olduğu düşüncesi her zaman ön planda olmuştur. Çanakkale Türk halkı büyük bir stratejik öneme sahip olduğu için o dönemin hemen hemen her vatansever şairinin yaratıcılığında yer almıştır. Çanakkale Boğazı'nın kaybedilmesi, Türk halkının prestij kaybı ve bir ülke olarak uluslararası dünyaya erişiminin kaybı anlamına geliyordu. Ataruk'un milli liderliğindeki Osmanlı ordusunun iyi planlanmış askeri politikası, çok sayıda kayıp vermesine rağmen mevzilerini korumalarına yol açtı.

Balkan savaşında Adrina'nın Türk ordusu tarafından düşmanlardan geri alınması sırasında yazdığı "EY MERİÇ" şiirinde şair, Merih nehrine dönerek Tuna'nın kaybedilmesinden duyduğu üzüntüyü dile getirir. Merih'ten ayrılığı nedeniyle kendisini kimsesiz gören şair, Kovser'in suyu kadar kutsal saydığı Meriç'e, dinmeyen hicranını ruhuna akıtarak teselli etmesi için başvurur. Yazar, asırlarca Türklerin hâkimiyetine tabi olan pınarların kaynaklarının artık ay ve yıldızdan yani Türk milletinden ayrılmasına o kadar üzülmüştür ki, bu duruma üzülmektedir. Göğsünde kanlı bir karanlık olan Merich'in ayrılığı.

*Ey Meriç hasretle yandım: ak dökül niranıma!
Kevserin versin teselli sönmeyen hicranıma!
Ayrı düřtüm nazenin sahillerinden münhezim .
Ah, bilsen... Ah bilsen... Ben yetimim, sensizim*

*Sen de ayrıldınmı “ay-yıldız” dan ey dilber Meriç?...
Kanlı zülmetler midir sinende artık muhteliç?...
Of, tarih ağlıyor; fikrim perişan ağlıyor...
Gözyaşım guya senin menbalarından çağlıyor...*

Şiirde, gerçekçi bir şiirsel geleneksel formda sanatsal bir resim verilen fikirler, Meriç'e hitap şeklinde ifade edilir. Türk halkı için hem milli hem de manevi değeri, ticari ve uluslararası önemi olduğu kadar Tuna Nehri'nin kaybından dolayı Meriç'ten teselli alan yazar, şimdi de size kardeşimiz diyerek Türk halkını kendisine destek olmaya çağırıyor. Şiirin sonraki dörtlüklerinden şair, yüksek duygu ve heyecan içinde, Tuna'nın hüznünün çoktan geride kaldığını ve Merich'in de kaybolduğunu söyler.

Lakin, eyvah, aldılar vah şimdi bizden bir cihan!

*Bir cihan gasbettieler ki, eskiden mağlub olan
Muhteşem hemşirenin tarihe kaldı matemi;
Şimdi ben, öz kardeşin, kaybettim ulvi sanemi.*

Vaxtilə tunanın itirilmə təsəllisini Meriçdən alan yazar indibu təsəlliinin ona çox görülərək ondan da məhrum olduğunu Meriç çayına müraciət edərək onun itirilməsindən sonra matəmin içində alovlandığını dilə gətirmişdir. Meriç çayı itirildiyi üçün türk xalqının ağlamasını təsvir edən şair bu çayın xalq üçün dəyərki önəmi dilə gətirilərək bu çay adi bir çay deyil milli dəyər kontestində təsvir edilmişdir. Bu milli dəyərin itirilməsi xalq üçün ağır olduğundam dərin bir kədərə qərq olan türk millətinin sadəcə olaraq Meriçi uzaqdan seyr edə bilmək qalır. Talehsiz milletin ahıyla Meriçin yenidən coşmasını istəsəyən şair düşmənlərdən qisası Meriç tüğyan edərək düşmanı boğasını deyil, türk ordusuna səslənərək milli dəyər üçün mübarizə aparıb süngüsündə düşman qanının tökülmsəini istəyini dilə gətirib türk ordusunun milli mübariz ruhunu coşdururdu.

*Her emelden ye'se düşmüş, kalkamaz bir milletin,
Bir kadersiz milletin âhiyle cûş etmez misin
Yok, hayır...tuğyan edersen sen boğarsan düşmanı
Bense and içtim;Dökülsün şanlı süngümdən kanı*

Karşı taraf kendisini galip görse de, Merich'e ulusal köklerini hatırlatarak ve Türklere ait olduğunu söyleyerek tekrar başvurulur. Türk insanının nehirlerle değil, gönül okyanusuna akan Meriç'in kaynağının dağlardan değil, bu milletin tarihi vicdanından alındığını belirterek, bu nehrin milli değer açısından öneminin büyük olduğunu ifade etti. geleneksel düzeyde gösterilir ve ülkenin neden Meriç'in kaybından sonra yas tuttuğu.

1913 yılında Balkan savaşları sırasında yazdığı "Buhran" şiirinde şair, bu duaların kabul olacağına inanarak hilal için Allah'a bin bir dua etmiş ve yazar sonucunu göremediği için pişmanlık duymuştur. beklerken yaptığı secdeler. Türk aslanı için Allah'tan adalet ve intikam istemesine rağmen adaleti göremeyen şair, Allah'a isyan etmiş ve onu duymadığı için üzülmüştür.

“Ay-yıldız” ordusuna karanlık bir izdiham!

Gördün yeşil diyarıma kan saçtı iftiras

Haktan adalet istedim, ah, istedim kısas.

Aldanmışım, işitmedi mabudu-intikam.

"Buhran" şiirinde Osmanlı devletinin o dönemlerde yaşadığı iç karışıklıklar anlatılmakta, Balkan savaşlarının Türk milleti üzerindeki sonuçları halkı ve devleti sarsmaktadır. Savaşa hazır olmayan Osmanlı devletinin yaşadığı bu sıkıntılı dönemde Türkçülük fikirleri yükselmiş ve öne çıkmıştır. Savaş sırasında millî fikirlerin yaygınlaşması, halkı millî mücadelenin başarıya ulaşmasında bir araya getirdi. Milli mücadele çağrısı, halk arasında millî benlik ve millî kimlik fikirlerini öne çıkararak onları vatanın başarısı için tartışmaya itti. . Millî kimlik olarak adlandırılan Eniş Behiç'in tarihsel kökleri ile Türk hukukunun tarihsel kökleri, milli mücadele düşüncesiyle şairin şiirlerine de yansımıştır. Müli Maliki, Türk insanının milli manevi değerlerini kültüründe, tarihinde ve hayatında dile getiren şairin oynadığı rol demektir.

1913 yılında Balkan Birliği ülkelerinin Osmanlı Devleti'ne karşı başlattığı savaş sonucunda bu savaşa hazır olmayan Türk halkı Trakya'yı terk etmek ve Çatlıca'ya doğru çekilmek zorunda kaldı. Genel olarak Türklerin bu savaşta mağlup olmasını beklemeyen Avrupa Birliği ülkeleri, Londra'da taraflar arasında barış anlaşması imzalayarak savaşı sonlandırdı. Neticede Osmanlı Devleti, Ege Denizi ve

Balkankar'daki topraklarının bir kısmından vazgeçmek zorunda kalıyor. Bu acı izlenimler, şairin yaratıcılığı üzerindeki etkisinden kaçmadı. Şair, milli duyguların ve milli buluşmaların yer aldığı "Moskova" şiirinde Moskova'yı "ihametler ülkesi", "kuduzların ülkesi" olarak adlandırır ve şehirden nefret ettiğini beyan ederek bu duyguların bir duygu olduğunu belirtir. geçmiş. Türkler gibi koca bir ülkenin gölgesi olarak adlandırdığı Moskova'ya politik ve sanatsal bir yaklaşım sergileyerek, sayısız savaşın sonucunda dökülen gözyaşlarını ve çarın zindanına akan haksız kanı dile getiriyor. Altın şehrin gölgesi - Moskova! Dinle ben Turan'ın zirvesiyim diyen şair, Moskova'ya Türklerin gücünü unutmaması için seslenmiş ve tarihi bir hatırlatmayla Moskova'ya Türk-Moğol fırtınasını hatırlatmasını istediğini anlatmıştır.

Unutmuşdun beni; fakat ben vardım.

Tufanımın ismi budur: “Türk- moğol” !

İntikamın tanrısına yalvardım:

Ey, kuduzlar memleketi harab ol.

Enis Behiç, vatanının tehlikede olduğu bir dönemde yazdığı vatansever şiirleriyle halka destek olan yazarlardan biridir. Hem Balkan Savaşları'nda hem de Kurtuluş Savaşı'nda, ülkede yaşanan siyasi süreçlerin seyrinden kaçınmadan, eserlerine yansıyanlara fikirlerini sanatsal bir dille aktardı. Şair, vatansever şiirlerinde sık sık Türk milletinin tarihi geçmişine değinmiş, Türklerin gücünü ve kudretini vurgulamıştır. Memlekette harp olduğu bir dönemde yazdığı vatansever şiirleriyle birlik, milliyet ve Türkçülük fikirlerini halk arasında yaygınlaştırarak halka ve devlete destek olmuştur.

Kaynakça

1. Ali Hüseyin, “Koryürek, Enis Behiç”, AA, s. 85.
2. Cumhuriyet dönemi türk edebiyatı. I baskı, Ankara 2021.

3. Hilmi Yücebaş, Yedi Şairden Hatıralar, İstanbul 1960, s. 189-208.
4. “Koryürek, Enis Behiç”, Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, İstanbul 2001, II, 516.
5. Mithat Cemal Kuntay. Miras ve güneşin ölümü. Milli eğitim basımevi, İstanbul, 1971, s.5163 .
6. Nihad Sami Banarlı. Resimli Türk edebiyatı. II, Ankara, 1994, s.220
7. Özden Kamil. Enis Behiç Koryürek. Bizim Türkiye. № 10, 15 kısım, s.15-16
8. Türk dili dil ve edebiyat dergisi. Mayıs 1985, S: 401, S 481
9. Tufan Osman. Enis Behiç yeni şairler hakkında ne diyor?. Yeni macmua № 134,18 temmuz, 1942
10. Yusuf Ziya Ortaç, Portreler, İstanbul 1963, s. 129-133